

داستان خوانی...

چگونه توانستیم مهارت‌های اجتماعی را به دانش‌آموزان در دوره‌ی کرونا با داستان خوانی به درستی آموزش دهیم؟

شکوفه رنجبر، معاون آموزشی مدرسه
شکوفه‌های انقلاب جزیره قشم

حضور در مدرسه پس از شیوع ویروس کرونا، از اول اسفندماه سال ۱۳۹۸، رسماً تعطیل شد و آموزش و یادگیری در قالب‌های کوچک تلفن همراه، به‌دور از هیاهوی دانش‌آموزان با هم‌کلاسی‌های خود، تداوم یافت. راه‌اندازی مدرسه‌ی تلویزیونی اولین اقدام آموزش و پرورش پس از این اتفاق بود؛ اما با توجه به تعاملی نبودن این نوع آموزش و اندک‌بودن زمان تدریس نمی‌توانست پاسخ‌گوی نیازهای دانش‌آموزان باشد. بنابراین شبکه‌ی شاد، در فروردین ماه سال ۱۳۹۹، به‌عنوان تنها بستر رسمی آموزشی

کشور به‌منظور فراهم کردن محیطی ایمن برای دانش‌آموزان راه‌اندازی و به مدرسه‌ی همراه دانش‌آموزان تبدیل شد. با وجود تمام این زحمات، به اعتقاد کارشناسان و مسئولان آموزش و پرورش آموزش مجازی نتوانست جایگزین آموزش حضوری شود. از این‌رو، در این همه‌گیری و تعطیلی مدرسه‌ها صدمات بسیاری در حوزه‌های آموزشی، جسمی، عاطفی، اجتماعی و پرورشی به دانش‌آموزان وارد شده است.

بازگشایی مدارس و حضور دانش‌آموزان، از ۱۴ فروردین ماه، در کلاس‌های درس تصمیم ستاد ملی کرونا در کشور بود. این بازگشت به مدرسه برای بسیاری از دانش‌آموزان نه‌تنها خوشایند بلکه سرشار از هیجان بود؛ اما برخی دیگر به‌دلیل دوری طولانی مدت از مدرسه

احساس اضطراب یا ترس می‌کردند. شرکت در فعالیت‌ها و مسابقات گروهی و انفرادی همواره نقش مؤثری در تقویت باورها و مهارت‌افزایی و رشد شخصیتی دانش‌آموزان دارد. استفاده‌ی بیش از حد از تلفن همراه و بودن در فضای مجازی و معاشرت‌نداشتن با دوستان و خویشاوندان خودکنترلی و تمرکز دانش‌آموزان را تحت‌الشعاع قرار داده و منجر به نداشتن ارتباط مطلوب با دیگران شده است. در دوران پساکرونا و حضور مجدد دانش‌آموزان در مدرسه باید به این آسیب‌ها توجه ویژه‌ای شود.

با گذشت چند هفته‌ی اول سال تحصیلی و رونق گرفتن آموزش حضوری در مدرسه شاهد مراجعه‌ی والدین و اعتراضشان بودیم که بچه‌ی آن‌ها نمی‌تواند ارتباط خوبی با دوستانش داشته باشد و حتی در محیط مدرسه نمی‌تواند خواسته‌های خود را بیان کند. موارد دیگری نیز وجود داشت که از تغییرات رفتاری در نوع حرف‌زدن و حتی پوشش دانش‌آموزان خبر می‌داد. حتی در بعضی موارد ما شاهد بی‌میلی بچه‌ها برای آمدن به مدرسه بودیم. در اولین جلسه‌ی انجمن اولیا که تشکیل شد، والدین همه‌ی این موارد را بازگو کردند. شواهد حاکی از آن بود برخی از والدین از میزان استفاده‌ی

منابع استفاده شده
در این مقاله

عکاس: نرینا ابراهیمی

خواندن کتاب داستان‌هایی که مهارت‌های گوناگون را آموزش می‌دهند

انتخاب کتاب داستان مناسب که مهارت اجتماعی مدنظر ما را در قالب داستان آموزش دهد، بر عهده‌ی من بود. این کار را با وسواس انجام دادم. ابتدا از خانواده‌ی خودم شروع کردم. یک کتاب را انتخاب و از اعضای خانواده خواستم هر کدامشان یکی از گفت‌وگوهای شخصیت‌های داستان را بخوانند، البته با حالت چهره و لحن مناسب. در کنار هم داستان را با صدای بلند خواندیم. من صداها را ضبط و روی صفحات کتاب صداگذاری کردم. سپس قطعه‌فیلم آماده‌شده را صبح پنج‌شنبه تحت‌عنوان «هر پنج‌شنبه یک داستان» در گروه‌های کلاسی فرستادم. با استقبال بی‌نظیری روبه‌رو شدیم و تعداد خانواده‌های داوطلب برای خواندن خانوادگی داستان زیاد شد. تا حدی که برای هفته‌های بعد باید منتظر می‌ماندند. تأثیر این طرح را می‌شد از بازخورد مثبت اولیا فهمید. این کار را تا آخر اردیبهشت‌ماه ادامه دادیم و توانستیم مهارت نه‌گفتن، جرئت‌ورزی و... را آموزش دهیم.

این هدف محقق نمی‌شد مگر با همکاری و همراهی مدیر عزیز و دلسوز مدرسه خانم پورعلی و همکاران همیشه همراه و مهربانم در دبستان شکوفه‌های انقلاب.

فواید بی‌نظیر خواندن و شنیدن قصه

قصه‌گفتن علاوه بر تقویت مهارت‌های گفتاری و شنیداری باعث تقویت حافظه و روح و روان افراد نیز می‌شود و ذهن را درگیر کرده و قدرت تخیل را نیز بالا می‌برد. قصه و داستان ابزار ارزشمندی است که نقش بسیار مهمی در تکوین شخصیت افراد ایفا می‌کند. وقتی ما قصه‌ای می‌گوییم یا می‌شنویم، جدا از شیرینی و لذتی که به همراه دارد، در ناخودآگاه ما هم تأثیر بسیاری می‌گذارد. تأثیری که می‌توان از آن به‌عنوان مزایای ناخودآگاه شنیدن یا خواندن داستان نام برد. وقتی ما با داستان یا قصه‌ای در ارتباط هستیم، مدام هوش تصویری ما با تصور شخصیت‌ها، اجسام و اتفاقات قصه‌ها درگیر است یا هوش عاطفی و هیجانی ما از طریق ارتباطات افراد و چگونگی تعاملاتشان تغذیه می‌شود. گذشته از این، خود شنیدن، خواندن یا تعریف قصه مهارت ما را در سخنوری و استفاده‌ی بهتر از زبان که همان هوش زبان‌شناختی است، افزایش می‌دهد. جالب است بدانید قصه‌خواندن یا شنیدن یک عمل بسیار پیچیده است که چند نقطه از مغز را درگیر می‌کند. شواهد نشان می‌دهد که اتصال‌های مفید مغزی چند روز بعد از شنیدن یا حتی تمام‌شدن یک داستان یا کتاب ساده باقی می‌ماند.

فرزندانشان از اینترنت و فضای مجازی و تأثیرات آن حسابی کلافه و شاکی هستند. این موضوع برای همه روشن بود که ساعت‌ها گشت‌وگذار در فضای مجازی باعث شده است تعامل بچه‌ها با اطرافیان کاهش یابد. من، بدون هیچ پیش‌داوری در مورد ضعف مهارت‌های اجتماعی بچه‌ها، اولین و بارزترین موضوع مرتبط با این بحث را تنه‌آلودن و نداشتن هم‌بازی در محیط خانه در دوران قرنطینه می‌دانم و بعد از آن استفاده‌ی طولانی‌مدت از فضای مجازی را شالوده‌ی اصلی مشکل به‌وجودآمده عنوان می‌کنم. بنابراین من به‌عنوان اقدام‌پژوه باید اطلاعاتی را برای بررسی وضعیت موجود جمع‌آوری می‌کردم. در راه پر فرازونشیب سال‌های آموزشی مسائل و مشکلات و تجربیات گوناگونی بر سر راه آدمی قرار می‌گیرد که اگر با دیدی خوش‌بینانه و عمیق به مسئله بنگریم، می‌توانیم صداها مطلب شایان توجه برای بررسی پیدا کنیم و به جست‌وجو و تحلیل علمی در مورد آن‌ها بپردازیم.

از ابتدای شروع تدریس به‌صورت مجازی، به‌خصوص در تماس‌های تصویری، تغییرات چشمگیری در رفتار دانش‌آموزان دیده می‌شد. تکالیف آن‌ها حالت پژوهشی و تحقیقی به خود گرفته بود و در قالب قطعه‌فیلم (کلیپ) و فایل صوتی ارائه می‌شد. از آنجایی که من در تمام گروه‌های کلاسی حضور داشتم و تمام تدریس‌ها و تکالیف دانش‌آموزان را بررسی می‌کردم، به‌خوبی تغییرات، چالش‌ها و نگرانی بچه‌ها را در انجام کارها و تکالیف محوله می‌دیدم. آن‌ها برای ضبط فیلم و صدا بسیار اضطراب داشتند. پس از گذشت مدتی با چند نفر از دوستان برای همکاری مشورت کردم. این، زنگ خطری بود که باعث می‌شد به‌دنبال راه‌های صحیح آموزش مهارت‌های اجتماعی، کلامی و استفاده‌ی مناسب و بجا از فضای مجازی برای رفع این مشکلات باشیم. با جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن و تبادل تجربه با همکاران و طی تشکیل جلساتی مانند شورای معلمان و انجمن اولیا و جلسات مشاوره با دانش‌آموزان و همچنین جمع‌بندی مطالب به‌دست‌آمده برای حل مشکل راه‌های متعددی ارائه و در آخر این راه‌حل برگزیده شد.